

ISSN 2518-1467 (Online),
ISSN 1991-3494 (Print)

ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫ
ҰЛТТЫҚ ҒЫЛЫМ АКАДЕМИЯСЫНЫҢ

Х А Б А Р Ш Ы С Ы

ВЕСТНИК

НАЦИОНАЛЬНОЙ АКАДЕМИИ НАУК
РЕСПУБЛИКИ КАЗАХСТАН

THE BULLETIN

THE NATIONAL ACADEMY OF SCIENCES
OF THE REPUBLIC OF KAZAKHSTAN

PUBLISHED SINCE 1944

2

MARCH – APRIL 2021

ALMATY, NAS RK

NAS RK is pleased to announce that Bulletin of NAS RK scientific journal has been accepted for indexing in the Emerging Sources Citation Index, a new edition of Web of Science. Content in this index is under consideration by Clarivate Analytics to be accepted in the Science Citation Index Expanded, the Social Sciences Citation Index, and the Arts & Humanities Citation Index. The quality and depth of content Web of Science offers to researchers, authors, publishers, and institutions sets it apart from other research databases. The inclusion of Bulletin of NAS RK in the Emerging Sources Citation Index demonstrates our dedication to providing the most relevant and influential multidiscipline content to our community.

Қазақстан Республикасы Ұлттық ғылым академиясы "ҚР ҰҒА Хабаршысы" ғылыми журналының Web of Science-тің жаңаланған нұсқасы Emerging Sources Citation Index-те индекстелуге қабылданғанын хабарлайды. Бұл индекстелу барысында Clarivate Analytics компаниясы журналды одан әрі the Science Citation Index Expanded, the Social Sciences Citation Index және the Arts & Humanities Citation Index-ке қабылдау мәселесін қарастыруда. Web of Science зерттеушілер, авторлар, баспашылар мен мекемелерге контент тереңдігі мен сапасын ұсынады. ҚР ҰҒА Хабаршысының Emerging Sources Citation Index-ке енуі біздің қоғамдастық үшін ең өзекті және беделді мультидисциплинарлы контентке адалдығымызды білдіреді.

НАН РК сообщает, что научный журнал «Вестник НАН РК» был принят для индексирования в Emerging Sources Citation Index, обновленной версии Web of Science. Содержание в этом индексировании находится в стадии рассмотрения компанией Clarivate Analytics для дальнейшего принятия журнала в the Science Citation Index Expanded, the Social Sciences Citation Index и the Arts & Humanities Citation Index. Web of Science предлагает качество и глубину контента для исследователей, авторов, издателей и учреждений. Включение Вестника НАН РК в Emerging Sources Citation Index демонстрирует нашу приверженность к наиболее актуальному и влиятельному мультидисциплинарному контенту для нашего сообщества.

Б а с р е д а к т о р
х.ғ.д., проф., ҚР ҰҒА академигі
М.Ж. Жұрынов

Р е д а к ц и я а л қ а с ы:

Абиев Р.Ш. проф. (Ресей)
Абылкасымова А.Е. проф., академик (Қазақстан)
Аврамов К.В. проф. (Украина)
Аппель Юрген проф. (Германия)
Банас Иозеф проф. (Польша)
Велесько С. проф. (Германия)
Кабульдинов З.Е. проф. (Қазақстан)
Қалимолдаев М.Н. проф., академик (Қазақстан), бас ред. орынбасары
Қамзабекұлы Д. проф., академик (Қазақстан)
Қойгелдиев М.К. проф., академик (Қазақстан)
Лупашку Ф. проф., корр.-мүшесі (Молдова)
Новак Изабелла проф. (Германия)
Полещук О.Х. проф. (Ресей)
Поняев А.И. проф. (Ресей)
Сагиян А.С. проф., академик (Армения)
Таймагамбетов Ж.К. проф., академик (Қазақстан)
Хрипунов Г.С. проф. (Украина)
Шәукенова З.К. проф., корр.-мүшесі (Қазақстан)
Юлдашбаев Ю.А. проф., РҒА академигі (Ресей)
Якубова М.М. проф., академик (Тәжікстан)

«Қазақстан Республикасы Ұлттық ғылым академиясының Хабаршысы».

ISSN 2518-1467 (Online),
ISSN 1991-3494 (Print)

Меншіктенуші: «Қазақстан Республикасының Ұлттық ғылым академиясы»РҚБ (Алматы қ.).

Қазақстан Республикасының Ақпарат және коммуникациялар министрлігінің Ақпарат комитетінде
12.02.2018 ж. берілген № 16895-Ж мерзімдік басылым тіркеуіне қойылу туралы куәлік.

Тақырыптық бағыты: *іргелі ғылымдар саласындағы жаңа жетістіктер нәтижелерін жария ету.*

Мерзімділігі: жылына 6 рет.
Тиражы: 300 дана.

Редакцияның мекен-жайы: 050010, Алматы қ., Шевченко көш., 28, 219 бөл.,
тел.: 272-13-19, 272-13-18

<http://www.bulletin-science.kz/index.php/en/>

© Қазақстан Республикасының Ұлттық ғылым академиясы, 2021

Типографияның мекен-жайы: «Аруна» ЖК, Алматы қ., Муратбаева көш., 75.

Главный редактор
д.х.н., проф. академик НАН РК
М.Ж. Журинов

Редакционная коллегия:

Абиев Р.Ш. проф. (Россия)
Абылкасымова А.Е. проф., академик (Казахстан)
Аврамов К.В. проф. (Украина)
Аппель Юрген проф. (Германия)
Банас Иозеф проф. (Польша)
Велесько С. проф. (Германия)
Кабульдинов З.Е. проф. (Казахстан)
Калимолдаев М.Н. академик (Казахстан), зам. гл. ред.
Камзабекулы Д. проф., академик (Казахстан)
Койгельдиев М.К. проф., академик (Казахстан)
Лупашку Ф. проф., чл.-корр. (Молдова)
Новак Изабелла проф. (Германия)
Полещук О.Х. проф. (Россия)
Поняев А.И. проф. (Россия)
Сагиян А.С. проф., академик (Армения)
Таймагамбетов Ж.К. проф., академик (Казахстан)
Хрипунов Г.С. проф. (Украина)
Шаукенова З.К. проф., чл.-корр. (Казахстан)
Юлдашбаев Ю.А. проф., академик РАН (Россия)
Якубова М.М. проф., академик (Таджикистан)

«Вестник Национальной академии наук Республики Казахстан».

ISSN 2518-1467 (Online),
ISSN 1991-3494 (Print)

Собственник: РОО «Национальная академия наук Республики Казахстан» (г. Алматы).

Свидетельство о постановке на учет периодического печатного издания в Комитете информации Министерства информации и коммуникаций и Республики Казахстан № 16895-Ж, выданное 12.02.2018 г.

Тематическая направленность: *публикация результатов новых достижений в области фундаментальных наук.*

Периодичность: 6 раз в год.

Тираж: 300 экземпляров.

Адрес редакции: 050010, г. Алматы, ул. Шевченко, 28, ком. 219, тел. 272-13-19, 272-13-18

<http://www.bulletin-science.kz/index.php/en/>

© Национальная академия наук Республики Казахстан, 2021

Адрес типографии: ИП «Аруна», г. Алматы, ул. Муратбаева, 75.

E d i t o r i n c h i e f

doctor of chemistry, professor, academician of NAS RK

M.Zh. Zhurinov

E d i t o r i a l b o a r d:

Abiyev R.Sh. prof. (Russia)
Abylkasymova A.E. prof., academician (Kazakhstan)
Avramov K.V. prof. (Ukraine)
Appel Jurgen, prof. (Germany)
Banas Joseph, prof. (Poland)
Velesco S., prof. (Germany)
Kabuldinov Z.E. prof. (Kazakhstan)
Kalimoldayev M.N. prof., academician (Kazakhstan), deputy editor in chief
Kamzabekuly D. prof., academician (Kazakhstan)
Koigeldiev M.K. prof., academician (Kazakhstan)
Lupashku F. prof., corr. member (Moldova)
Nowak Isabella, prof. (Germany)
Poleshchuk O.Kh. prof. (Russia)
Ponyaev A.I. prof. (Russia)
Sagiyani A.S. prof., academician (Armenia)
Taimagambetov Zh.K. prof., academician (Kazakhstan)
Khripunov G.S. prof. (Ukraine)
Shaukenova Z.K. prof., corr. member. (Kazakhstan)
Yuldashbayev Y.A., prof., academician of RAS (Russia)
Yakubova M.M. prof., academician (Tadjikistan)

Bulletin of the National Academy of Sciences of the Republic of Kazakhstan.

ISSN 2518-1467 (Online),
ISSN 1991-3494 (Print)

Owner: RPA "National Academy of Sciences of the Republic of Kazakhstan" (Almaty).

The certificate of registration of a periodical printed publication in the Committee of information of the Ministry of Information and Communications of the Republic of Kazakhstan No. **16895-Ж**, issued on 12.02.2018.

Thematic focus: *publication of the results of new achievements in the field of basic sciences.*

Periodicity: 6 times a year.

Circulation: 300 copies.

Editorial address: 28, Shevchenko str., of. 220, Almaty, 050010, tel. 272-13-19, 272-13-18

<http://www.bulletin-science.kz/index.php/en/>

© National Academy of Sciences of the Republic of Kazakhstan, 2021

Address of printing house: ST "Aruna", 75, Muratbayev str, Almaty.

А. С. Орынбекова, А. К. Аманова

Л. Н. Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университеті, Нұр-Сұлтан, Қазақстан.

E-mail: ainur-samatovna@mail.ru, mymail_64@inbox.ru

БОЛАШАҚ ӘЛЕУМЕТТІК ПЕДАГОГТАРДЫҢ КӘСІБИ ІС-ӘРЕКЕТКЕ ДАЯРЛЫҒЫН ҚАЛЫПТАСТЫРУ

Аннотация. Қазіргі заманғы Қазақстандық қоғам дамуының маңызды көрсеткіштерінің бірі – кәсіби педагогикалық кадрларды даярлау. Дәстүрлі түрде әлеуметтік педагогтарды дайындау студенттердің жеке және әлеуметтік дамуына, олардың жалпы мәдениетін қалыптастыруға, білім беру ұйымдарындағы әлеуметтік саланы үйлестіруге, оқу процесіндегі өмірі мен денсаулығын қорғауды қамтамасыз етуге дайын болуға бағытталған.

Әлеуметтік педагогтың кәсіби іс-әрекетіне оның жеке тұлғасы әсер етеді. Ал әлеуметтік әл-ауқат, әлеуметтік иммунитет және қазіргі Қазақстандық қоғам өмірінің тұрақтылығы көбінесе практикалық іс-әрекетке даярлықтың қалай қалыптасатындығына байланысты болады.

Мақала авторы болашақ әлеуметтік педагогтардың кәсіби іс-әрекетке даярлығының қалыптасуын әлеуметтік-психологиялық құбылыс ретінде қарастырады. Осы мақала аясында «болашақ әлеуметтік педагогтардың іс-әрекетіне даярлық» тұжырымдамасы нақтыланып, оның негізгі сипаттамалары қарастырылатын болады. Зерттеу нәтижелері, теориялық тұжырымдар мен әлеуметтік педагогтардың кәсіби даярлығын қалыптастыру процесіндегі практикалық әзірлемелер әлеуметтік педагогика, психология, педагогика және әлеуметтік жұмыс саласында қолданыла алады.

Түйін сөздер: әлеуметтік педагог, кәсіби іс-әрекетке даярлық, бағдар, әлеуметтік педагогтың бағдарын қалыптастыру.

Кіріспе. Даярлық психологиялық құбылыс түрінде «организмнің жеке қасиеттері мен интеллектуалдық қасиеттер жүйесін белсендіру арқылы белсенділіктің немесе реакцияның көрінуіне бейімделетін даярлық позициясы» ретінде анықталады [1, 480 б.]. Басқаша айтқанда, даярлық – бұл адамның тәжірибеден пайда алуға дайын болу күйі.

Ресейлік психолог И.А. Зимняя даярлық мотивациялық компонент ретінде когнитивтік, мінез-құлықтық, құндылық-семантикалық және реттеуші компоненттермен қатар құзыреттіліктің құрылымдық элементі болып табылады деп атап көрсетеді [2]. И.А.Зимняя іздеген тұжырымдаманы түсіну логикасына сүйене отырып, әлеуметтік педагогтың еңбек функцияларын орындауға «даярлығы» феномені белгілі бір білімдер мен дағдыларды жүйелі түрде меңгеруді, адамның тұрақты сенімін және жеке тұлғаның әлеуметтік маңызды бағытын болжайды.

Қазақстандық ғалым-әдіскер Г.Ж. Меңлібекова әлеуметтік педагогтарды кәсіби дайындаудың әлемдік тәжірибесін зерттей отырып, «даярлықты» ескеру керек деген тұжырымға келеді:

- тұлғаның қазіргі және болашақтағы үздіксіз өсу мүмкіндіктерін, оның әлеммен және өзімен одан әрі байланысын қамтамасыз ететін және сипаттайтын білім ретінде;

- білім берудің әртүрлі кезеңдерінің критерийі ретінде [3, 57 б.].

Зерттеуші даярлықтың қалыптасуы механизмдер мен шарттардың жеке дәйектілік қайта құруларының сипатын ашады деген тұжырымға келеді.

К.К. Платоновтың зерттеулерінде «даярлық» ұғымы тиісті қызметті жүзеге асыруға қажетті белгілі бір білім мен дағдылар жүйесін иеленетін және оны орындауға ұмтылатын адамның интегративті қасиеті ретінде қарастырылады [4].

Біздің ғылыми ізденістеріміздің негізгі ағымында В.Г. Крысько іс-әрекетке дайын болуға тұлға дамуындағы динамикалық процестер әсер етеді деп көрсеткен [5, 141 б.].

Енді осы ойға толығырақ тоқталайық. Өздеріңіз білетіндей, құрылым принципі басты орын алатын тұлғаның көптеген теориялары бар. «Кәсіби іс-әрекетке дайын болу» құбылысын оның қалыптасу процесінің құрылымдық сипатының призмасы арқылы түсіндіру үшін орыстың әлеуметтік психологы Б.Д. Парыгиннің ұстанымын қарастырайық. Оның тұжырымдары бойынша тұлғаның әлеуметтік-психологиялық құрылымына статикалық және динамикалық жақтары кіреді. Динамикалық құрылым интроспективті және мінез-құлық аспектілерін қамтиды, яғни бұл динамикада, іс-әрекетте «жеке тұлғаның психикасының негізгі компоненттері адам қызметінің тікелей контекстінде бекітіледі» [6]. Біздің зерттеуіміз үшін бұл тұжырым маңызды, өйткені даярлық сипатын ашуға мүмкіндік береді. Белсенділікке даярлықтың негізі тұлғаның бағдарын қалыптастыру деп санаймыз. Басқаша айтқанда, егер даярлық адамның іс-әрекетке икемделуі болса, онда адамның даярлығының қалыптасуы үшін бағдар қажет деп санауға болады. Бұл тұрғыда бағдар бойынша біз кәсіби іс-әрекеттерді орындауға деген ұмтылыстың қалыптасу деңгейін айтамыз.

«Бағдар» ұғымының мәнін ашайық. Америкалық психолог Г.Оллпорт екі жақты бағдарды сипаттайды: біріншіден, адамның мінез-құлқын анықтайтын және бағыттайтын өткен тәжірибе нәтижесінде пайда болған жеке адамның жағдайы ретінде; екіншіден, эмоционалды-интеллектуалды бағалаудың негізі ретінде субъектіге қатысты жағымсыз немесе жағымды әрекеттерді тудыратын тенденция [7].

З.Фрейд бағдардың көрінуі үшін қатынасты қанағаттандыруға болатын тиісті орта, қажеттіліктер мен жағдайлар қажет деп есептеді [8].

Узнадзе грузин мектебі бағдарды зерттеуге айтарлықтай үлес қосты. Әлеуметтік педагогтың кәсіби іс-әрекетіне даярлығын қалыптастыру процесін зерттеу үшін *бағдар* феноменін түсінуге ғылыми қызығушылық тудырады:

- әрекет етуші тітіркендіргіштермен қатар реакцияны жеке тұлғаның ішкі ұйымы анықтайды, яғни бағдары;

- бағдар – бұл психологиялық қызмет субъектісінің жүйелік ерекшелігі;

- мотивтер, жеке қасиеттер және басқа факторлар бағдарды реттеуші қызметіне бағынады;

- бағдар тұтас жеке бірлік ретінде қызметтің ішкі байланысы мен реттілігін анықтайды, яғни жеке тұлға субъект ретінде іс-әрекетке жеке тұлғаның ақыл-ой ұйымының бүкіл жүйесінің сынуы арқылы дайындалады;

- жеке тұлғаның мінез-құлқындағы сенімділіктің негізі ретінде бағдар адам, қоршаған рухани және қоршаған әлем арасындағы қатынастардың хаосына жол бермейді, осылайша мінез-құлықтағы қайшылықты азайтады [8, 65-66 б.].

Орыс психологы А.Г.Асмолов бағдар теориясын дамыта отырып, келесілерді атап көрсетеді:

- бағдар іс-әрекет барысының тұрақты, мақсатты сипатын анықтайды және үнемі өзгеріп отыратын жағдайларда өзінің бағыттылығын сақтауға мүмкіндік беретін жеке тұлғаның белсенділігін тұрақтандыру механизмі ретінде әрекет етеді;

- бағдар субъектіні шешім қабылдау қажеттілігінен босатады және стандартты, бұрын кездескен жағдайларда қызмет барысын ерікті түрде басқарады;

- бағдар белсенділік динамикасының инерциясын анықтайтын және жаңа жағдайларға бейімделуді қиындататын фактор ретінде әрекет ете алады. Реакцияға даярлық ретіндегі бағдар – бұл тасымалдаушының түрі, субъектінің қызметіндегі сол немесе басқа мазмұнды білдірудің формасы [9, 83-84 б.].

Сонымен, әлеуметтік педагогтың бағдары оның кәсіпқойлығының негізі болып қана қоймай, сонымен қатар әртүрлі педагогикалық жағдайларда шешім қабылдау, іс-әрекет, мінез-құлық қабылдау жолдарын анықтайды.

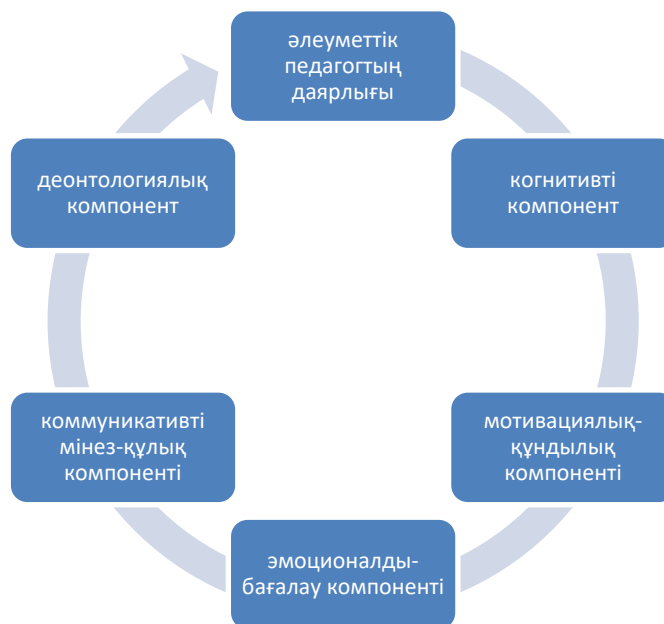
Болашақ әлеуметтік педагогтерде ұйымдастырушылық-коммуникативті, әлеуметтік-үйлестіруші, интерактивті-терапевтік, әлеуметтік түрлендіруші (бұл әлеуметтік педагогиканың мәнін құрайтын функционалды бағыттар) қызметке деген бағдарды қалыптастыру үшін:

- тиісті білім беру ортасы мен әлеуметті мүмкіндіктерді құру;

- кәсіби өзін-өзі дамытудың маңыздылығын мойындау;

- педагогикалық әрекеттерді үйлестіру және сабақтастық.

Осылайша зерттеліп отырған құбылысты жоғарыда сипаттау негізінде және оның психологиялық мәнін ескере отырып, біз әлеуметтік педагогтың кәсіби іс-әрекетке даярлығы деп деонтологиялық, мотивациялық-құндылық, танымдық, эмоционалды-бағалау, коммуникативті мінез-құлық, мұқтаж балаларға кәсіби көмек көрсетуге мүмкіндік беретін жеке қасиеттер, білім, дағдылар жүйесін жұмылдыруды қамтамасыз ететін құрылымдық компоненттер жиынтығын айтамыз (1-сурет):

1-сурет –Әлеуметтік педагогтың кәсіби іс-әрекетке даярлығының құрылымдық компоненттер жиынтығы.

1-кесте – Әлеуметтік педагогтың кәсіби іс-әрекетке даярлығын бағалау деңгейінің критерийлері

№	Кәсіби іс-әрекетке даярлық деңгейі	Критерийлері				
		деонтологиялық	мотивациялық-құндылық	когнитивті	эмоционалды-бағалау	коммуникативті мінез-құлық
1	Төмен	Әлеуметтік педагогтың мінез-құлық қағидалары мен ережелерінде міндетті адамгершілік талабы, нормалары, туралы идеялардың болмауы	Басқа құндылықтарға сезімталдықтың болмауы	Кәсіби білім мен дағдылардың жетіспеушілігі; төмен интеллектуалды белсенділік	Басқа менталитетті түсіну және қабылдау бойынша білім мен дағдылардың болмауы; эмоционалдық жақындық және жаман ниет	Адекватты өзін-өзі бағалаудың болмауы және өзін-өзі реттеудің төмен деңгейі
2	Орта	Мотивтер мен мақсаттар туралы хабары бар; әлеуметтік педагогтың кәсіби іс-әрекетіне қызығушылық	Кәсіби өзін-дамытуға деген ұмтылысымен ерекшеленеді, педагогикалық қоғамда кәсіби таңдау мен әлеуметтендіруді қиындықтар туындайды	Теориялық кәсіби білімдерге ие, бірақ оларды практикада қолдану қиынға соғады	Студенттерге толерантты қатынас, өзін-өзі сынау; студенттермен өзара әрекеттесу барысында ізгі ниетті көрсетеді	Студенттермен диалогқа түсуді біледі, әңгімелесушіні тыңдайды және түсінеді
3	Жоғары	Әлеуметтік педагог кәсіби өкілінің адамгершілік қасиеті кәсіби мінез-құлық нормалары негізінде қалыптасты, кәсіби тәуелсіздігімен ерекшеленеді	Басқа адамдардың құндылықтарын белсенді қабылдауды көрсетеді және кәсіби шеберлікке ұмтылады	Әлеуметтік педагогика саласындағы кәсіби білім мен дағдылардың, танымдық дербестіктің жоғары деңгейі	Өзінің кәсіби тәжірибесінің баланың мәдениетімен эмпатиясы мен корреляциясы негізінде өзара әрекеттесу мәдениеті бар	Педагогтың әлеуметтік қолдауын қажет ететін әр түрлі педагогикалық жағдайларда навигация қабілетін көрсетеді; әр түрлі педагогикалық жағдайларда шешім қабылдайды

Ғылыми зерттеуіміздегі теориялық қорытындыларға сүйене отырып, біз әлеуметтік педагогтың кәсіби іс-әрекетке даярлығының үш деңгейін анықтадық. Оның критерийлеріне сәйкес сипатталатын: төмен деңгей, орта деңгей, жоғары деңгей (1-кесте).

Нәтижесі. Қажетті құзыреттіліктің болашақ әлеуметтік педагогтарының кәсіби іс-әрекетке даярлығын қалыптастыру барысында біз «әлеуметтік педагог» кәсібіне деген бағдарларды қалыптастыру тәсілдерін қолдандық. Әлеуметтік педагогтарға кейде сыртқы факторлар әсер ететін болғандықтан, олардың белгілі бір жағдайға қатынасы әртүрлі болады.

Г.Оллпорттың теориясы бойынша маманның *бағдарын* қалыптастырудың төрт шарты бар:

- 1) Бағдар объектісіне қатысты тәжірибені интеграциялау;
- 2) Саралау процесі;
- 3) Бағдардың беріктігін арттыру мақсатында оны бірнеше рет қайталау;
- 4) Еліктеу – адамды белгілі бір бағдарға дайындайтын негізгі әлеуметтік жағдай.

Біздің зерттеуіміздің мақсатына сәйкес университетте болашақ әлеуметтік педагогтардың кәсіби іс-әрекетке даярлығына деген бағдарын қалыптастыру мақсатында жағдай жасау үшін тәжірибе бағдарламасы жасалды.

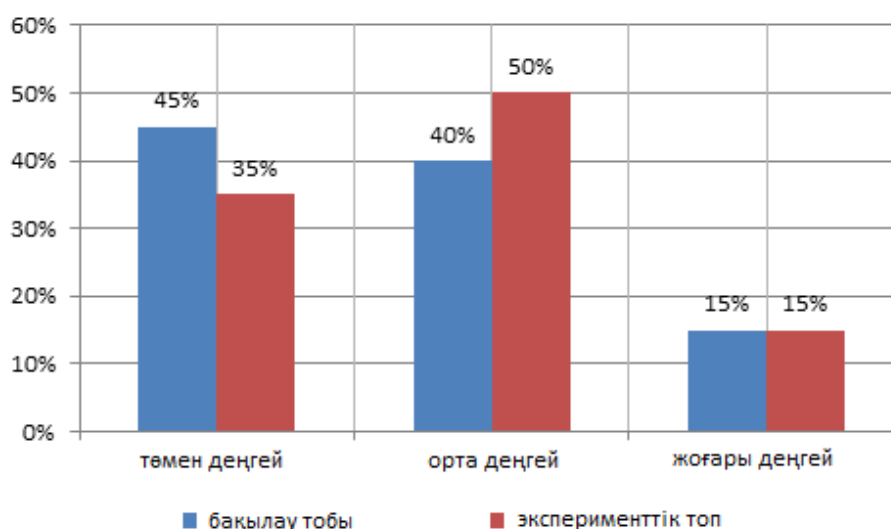
Әдістеме ретінде В.А.Ясвиннің білім беру ортасын жобалау технологиясы негізге алынды [10, 273 б.].

Бақылау тобын зерттеу кезеңінде болашақ әлеуметтік педагогтардың алғашқы даярлық деңгейі өлшенді. Бақылау кезеңінде зерттелген құбылыстың қалыптасу деңгейінің төмендігі анықталды. Студенттердің 45%-ы төменгі деңгейді, 40%-ы орта деңгейді, ал 15%-ы ғана жоғары деңгей көрсетті.

Эксперименттік топтың нәтижелері болашақ әлеуметтік педагогтердің кәсіби іс-әрекетке даярлығының қалыптасу деңгейінің оң динамикасы мен қалыпты өсуін көрсетеді. Төменде зерттеудің эксперименттік кезеңінің нәтижелері келтірілген (2-кесте, 2-сурет).

2-кесте – Болашақ әлеуметтік педагогтардың кәсіби іс-әрекетке даярлығының қалыптасу деңгейінің динамикасы

Даярлық деңгейі	Бақылау тобының нәтижелері, %	Эксперименттік топтың нәтижелері, %
Төмен деңгей	45	35
Орта деңгей	40	50
Жоғары деңгей	15	15

2-сурет – Болашақ әлеуметтік педагогтардың кәсіби іс-әрекетке даярлығының қалыптасу деңгейінің динамикасы

Бұл мәліметтер студенттердің, әкімшіліктің, оқытушылардың қажеттіліктерінің иерархиялық кешенін ескере отырып, оқу процесінің мазмұнын түзетуге және нақтылауға мүмкіндік берді. Атап айтқанда, психодидактикалық принциптер негізінде білім беру ортасын технологиялық ұйымдас-

тыру жобасы аяқталды: іс-әрекетті ұйымдастыру; ынталандыру шараларын ұйымдастыру; өзара әрекеттесуді ұйымдастыру.

Зерттеу барысында қолданылған бақылау әдісі практикалық тапсырмалар мен тренингтік жаттығуларын орындау барысында студенттердің қызығушылығын ашуға мүмкіндік берді. Демек, жоғарыда аталған әдістер «әлеуметтік педагог» мамандығына деген көзқарастың қалыптасуына ықпал етеді, ойлау мен сыни қабылдаудың дербестігін дамытады, білім беру процесінің барлық субъектілерінің жоғары психикалық функцияларын дамытады, - деген қорытынды жасауға болады.

Болашақ әлеуметтік педагогтардың кәсіби іс-әрекетке даярлығын қалыптастыруға бағытталған зерттеулер жасалды. Тәжірибенің қорытынды кезеңінің оң нәтижелері алға қойылған гипотезаны растауға мүмкіндік берді және әлеуметтік педагогтың кәсіби саласына деген бағдардың қалыптасуы мамандық бойынша шығармашылық өзін-өзі дамытуға итермелейді және болашақ әлеуметтік педагогтарды әртүрлі көзқарасқа, әлеуметтік және кәсіби ұтқырлыққа даярлайды деген қорытынды жасауға болады.

А. С. Орынбекова, А. К. Аманова

Евразийский национальный университет им. Л. Н. Гумилева, Нур-Султан, Казахстан

ФОРМИРОВАНИЕ ГОТОВНОСТИ БУДУЩИХ СОЦИАЛЬНЫХ ПЕДАГОГОВ К ПРОФЕССИОНАЛЬНОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ

Аннотация. Одним из важных показателей развития современного казахстанского общества является подготовка профессиональных педагогических кадров. Традиционно подготовка социальных педагогов направлена на личностное и социальное развитие студентов, на формирование их общей культуры, на гармонизацию социальной сферы в организациях образования, на готовность обеспечивать охрану жизни и здоровья школьников в образовательном процессе. Профессиональная деятельность социального педагога подвержена влиянию на его личность, и от того, насколько будет сформирована готовность к практической деятельности, во многом будет зависеть социальное благополучие, социальный иммунитет и стабильность жизнедеятельности современного казахстанского общества.

Автор статьи рассматривает формирование готовности будущих социальных педагогов к профессиональной деятельности как социально-психологический феномен. В рамках данной статьи будет уточнено понятие «готовность к профессиональной деятельности будущих социальных педагогов» и рассмотрены ее основные характеристики. Результаты исследования, теоретические выводы и практические наработки процесса формирования профессиональной готовности социальных педагогов могут быть использованы в сфере социальной педагогики, психологии, педагогики, социальной работы.

Ключевые слова: социальный педагог, готовность к профессиональной деятельности, установка, формирование установки.

A. S. Orynbekova, A. K. Amanova

L. N. Gumilyov Eurasian National University, Nur-Sultan, Kazakhstan

FORMATION OF FUTURE SOCIAL TEACHERS ' READINESS FOR PROFESSIONAL ACTIVITY

Abstract. One of the important indicators of the development of modern Kazakhstan society is the training of professional teaching staff. Traditionally, the training of social educators focused on personal and social development of students, formation of their General culture, on the harmonization of the social sphere in educational institutions, the willingness to protect the life and health of pupils in the educational process. Professional activity of social pedagogue influenced by his personality, and how to be prepared for practice, will largely depend on social welfare, social immunity and stability of the functioning of contemporary society.

The author of the article considers the formation of the readiness of future social teachers for professional activity as a socio-psychological phenomenon. Within the framework of this article, the concept of "readiness for professional activity of future social teachers" will be clarified and its main characteristics will be considered. The results of the research, theoretical conclusions and practical developments in the process of forming the professional readiness of social teachers can be used in the field of social pedagogy, psychology, pedagogy, and social work.

Keywords: social pedagogue, readiness for professional activity, installation, formation of installation.

Information about authors:

Orynbekova A. S, PhD student, L. N. Gumilyov Eurasian National University, Nur-Sultan, Kazakhstan; ainur-samatovna@mail.ru; <https://orcid.org/0000-0002-2156-1793>

Amanova A. K., PhD, doctor of philosophy, L. N. Gumilyov Eurasian National University, Nur-Sultan, Kazakhstan; mymail_64@inbox.ru; <https://orcid.org/0000-0003-0909-9089>

ӘДЕБИЕТ

[1] Тройникова Е.В. Характеристика понятия «готовность к межкультурному взаимодействию в контексте современного образования // Материалы второй МНПК: Этнопсихологические и социокультурные процессы в современном обществе. – Балашов, 2015. – 575 с.

[2] Зимняя И.А. Компетенция и компетентность в контексте компетентностного подхода в образовании. – Режим доступа: http://www.rusreadorg.ru/ckeditor_assets/attachments/63/i_a_zimnaya_competency_and_competence.pdf, дата обращения: 12.02.2021г.

[3] Менлибекова Г.Ж. Вопросы совершенствования профессиональной подготовки социальных педагогов // Материалы 18 Международных социально-педагогических чтений, посвященных 20-летию подготовки социальных педагогов. – М., 2015. – 330 с.

[4] Платонов К.К. Проблемы способностей. – М.: Наука, 1972. – 312 с.

[5] Крысько В.Г. Этнопсихология и межкультурные взаимодействия. – М.: Издательство «Экзамен», 2002. – 448 с.

[6] Парыгин Б.Д. Социальная психология. Проблемы методологии, истории и теории. – Режим доступа: <https://www.koob.ru/parygin/>, дата обращения 12.02.2021 г.

[7] Allport H. Social Attitudes and Social Consciousness // In: Hollander, Edwin P., Raymond G. Hunt (eds.) *Classic Contribution to Social Psychology*. – New York: Oxford University Press/London: Toronto, 1972. – 190 p.

[8] Узнадзе Д.Н. Анатомия гуманистической педагогики. – М.: изд-во Дом Шалвы Амонашвили, МПГУ, 2000. – 224 с.

[9] Асмолов А.Г. На перекрестке путей к изучению психики человека: бессознательное, установка, деятельность: хрестоматия по курсу «Введение в психологию» / Под ред. Е. Е. Соколова. – М.: РПО, 1999. – 545 с.

[10] Ясвин В.А. Образовательная среда: от моделирования к проектированию. – М.: Смысл, 2001. – 365 с.

REFERENCES

[1] Troynikova E.V. Characteristic of the concept of "readiness for intercultural interaction in the context of modern education // Materials of the second MNPC: Ethnopsychological and sociocultural processes in modern society. Balashov, 2015. 575 p. (in Russ.).

[2] Zimnaya I.A. Competence and competence in the context of the competence approach in education. Access mode: http://www.rusreadorg.ru/ckeditor_assets/attachments/63/i_a_zimnaya_competency_and_competence.pdf, accessed 12.02.2021 (in Russ.).

[3] Menlibekova G.Zh. Questions of improving the professional training of social teachers // Materials of 18 International socio-pedagogical readings dedicated to the 20th anniversary of the training of social teachers. M., 2015. 330 p. (in Russ.).

[4] Platonov K.K. Problems of abilities. M.: Nauka, 1972. 312 p. (in Russ.).

[5] Krysko V.G. Ethnopsychology and intercultural interactions. M., 2002. 448 p. (in Russ.).

[6] Parygin B.D. Social psychology. Problems of methodology, history, and theory. Access mode: <https://www.koob.ru/parygin/>, accessed 12.02.2021 (in Russ.).

[7] Allport H. Social Attitudes and Social Consciousness // In: Hollander, Edwin P., Raymond G. Hunt (eds.) *Classic Contribution to Social Psychology*. New York: Oxford University Press/London: Toronto, 1972. 190 p.

[8] Uznadze D.N. Anatomiya gumanisticheskoy pedagogiki. M.: Publishing House of Shalva Amonashvili, MPSU, 2000. 224 p. (in Russ.).

[9] Asmolov A.G. At the crossroads of ways to study the human psyche: the unconscious, the setting, the activity: a textbook on the course "Introduction to psychology" / Ed. by E. E. Sokolov. M.: RPO, 1999. 545 p. (in Russ.).

[10] Yasvin V.A. Educational environment: from modeling to design. M.: Smysl, 2001. 365 p. (in Russ.).